

VI ERKLÆRER KRIG MOT SVARTEBØRSHANDLENE!

I de siste måneder har de nyordnede norske aviser drevet en intonspropaganda mot svartebørshandel, og det har vært fastsatt strenge straffer for å unndra varer fra den legaliserte omslutning og selge dem til høye priser. Tyskerne har også blandet seg inn i saken - forøvrig uten noen som helst hjemmel i folkeretten - og tyskernes innblanding har allerede resultert i en dødsdom, nemlig dødsdommen over kontorist Monclair fra Bergen. Det er neppe tvil om at denne dom er helt urettmessig. Som de norske forsvarere hevdet skulle saken vært innbrakt for en norsk domstol.

Tyskernes og nazistenes straffbestemmelser på dette område er selvsagt helt ulevlige, og vi behøver neppe berøre dem mer i denne sammenheng. En annen sak er at vi her står overfor et stort samfunnsdrama, som delvis erklærte "jössinger" er opphavet til, selvom trafikken for en stor del blir drevet av NS-folk. Når disse "jössinger" ikke blir anmeldt for sine straffbare forhold allerede i dag, er det fordi man kvier seg for å utlevere dem til tyskerne og quislingene. Men de kunne nesten vært drept!

Vi snakker her ikke om selve svartebørsinstitusjonen, hvis man med det mener omsetning av varer som er unndratt nazistisk kontroll. Vi snakker ikke om den alminnelige tuskhandel mellom folk - man får kanskje en dag kjøpt litt smør eller egg utenom nasjonen, og ofte til temmelig høye priser. Det er all right. Det er svartebørsgrossistene, svartebørshandlene, vi vil til livs; mellommennene som reiser rundt om i distriktene og kjøper ost for 15 kroner kiloet og selger det i byen for 50; det er de bander som ikke kjenner samfunnsfølelse, men selger til høyestbydende, og som nøye følger med i svartebørsprisene for å sikre seg at de får mest mulig.

En gave kan ha stor verdi, selvom den ser liten ut. Det er ikke minst sli i k o bevis på ekte samfunnsfølelse som setter sitt preg på det daglige liv i Norge i dag. Det må kreves personlige offer av nær sagt hvert eneste menneske. Nettopp på dette punkt har det norske folk vist en enestående samfunnsfølelse og solidaritet. Men det fins enkelte unntak fra denne regel, og det er dem vi vil til livs. Det er folk som utnytter nøden til egen vinning, folk som av egoisme, sneversyn eller tankeløshet bidrar sitt til at andre får det vanskeligere. Det verste er at de enkelte av dem innbillen seg at de gjør en nasjonal innsats, skryter av den risiko de tar, og passer på å bli godt betalt for den. Det er mange andre som løper en langt større risiko i Norge i dag, og som ikke får eller har utsikt til å få noen annen godtgjørelse for sitt arbeid enn fengsel og tortur.

Det er en historie om en mann som for et par år siden ønsket seg et større parti sukker på svartebørsen. I fjor begynte han å selge forsiktig unna fra sitt lager. Han tok da 8 kroner pr. kg. I syltetiden regnet han med at sukkeret var stegot i verdi, og la på prisen, først til 10, senere til 12 og 15 kroner. I år var prisen oppå 25 kroner. Denne mann spurte ikke om hvem som trengte sukkeret, bare om hvem som kunne betale mest. De kunne han i hvertfall være sikker på at det ikke kom dem til gode som led størst nød.

Det har lenge vært vanskelig med mat, ikke bare i Oslo og de andre større og mindre byer, men også i mange bygder, særlig i innlandsdistriktene. Man kan ennå ikke tale om hungersnød, men folk føler seg sultne. 90 % av det norske folk går omkring med en stadig følelse av sult. Folk taper i vekt, blir slappe, og klarer ikke å arbeide som før. Især i byene og i industriområdene er folk avhengige av et mattilførselen går sin vante gang gjennom de ordinære handelsveier. Men faktum er at det har vært gitt 60 kroner for et kilo smør og at en rekke andre livsviktige varer, såvel matvarer som klær og sko, nesten ikke eller overhode ikke kan fås til normale priser for andre enn NS-medlemmer.

Men heller ikke NS-medlemmene kan som kjent tilfredsstille sitt behov ved hjelp av sine særrettigheter, og de handler livlig på svartebørsen, der de kan betale godt.

En brude nektet å selge noen varer som han hadde holdt unna fordi "kundene" ikke kunne betale det han forlangte. Men så fikk han besøk av NS-folk som gikk fra gård til gård for å høre om det var noe å få, og da solgte bonden, for de pruttet ikke. Dem skal vi huske.

Det er dessverre enkelte som i likhet med ham utnytter nøden for å berike seg selv. Disse mennesker gir ikke fra seg noe av sitt overskudd uten mot god betaling, de spør om hvem som kan betale mest ikke om hvem som trenger det mest. De er ikke villig til å yte noe av de ofre som betyr så mye i dag.

De fleste har bare mat for dagen, og de fleste lagre er forlenget tomme. Men det eksisterer ennå folk som sitter inne med store lagre. De vet hva det vil si å være sultne, de har aldri manglet mat, og de skaffer seg det de trenger ved kjøp, bytte eller på annen måte. Disse mennesker skal huske at de ikke har større rett til den grøde jorden gir enn de som er sultne. Men det er riktig at de som ennå sitter inne med lagre glemmer på dem så lenge som mulig, ut fra den betraktning at nøden vil bli ennå verre. Vi vet ikke hvor længe krigen varer; men så lenge den varer vil matforholdene bli stadig vanskeligere. Dere som fremdeles har noe på lager, må bare være klar over at dere ikke bare forvalter en formue for dere selv, men for hele folket. Under enhver omstendighet er det forbrytersk å gjemme matvarer så lenge at de blir bedervet. Dere må stadig holde et øye med oppbevaringsstedet og sørge for å benytte varerne før de blir for gamle. Kan dere ikke selv ta avgjørelsen, må dere søke sakkyndig råd og veiledning.

Det er utvilsomt på svartebørsinstitusjonens vilje til livs, den blodige utnyttelse av folks nødtilstand, den metode at man i demokratiets midlertidige fravær selger til blodige priser varer som er livsviktige, uten at ytelsen står i noe rimelig forhold til godtgjørelsen. Det er på tide at det fra norsk hold blir sagt kraftig fra om dette! For det er dessverre ikke utelukket blant tyskere og quislinger Jette uvosen florerer. Vi ser det hver dag at mennesker som kaller seg gode nordmenn - ja de tror virkelig at de er det! - for pengers skyld utnytter sine medmenneskers nød, og tar 100, 200, 1000, ja flere tusen prosents firtjenereste. Men likevel skammer de seg ikke.

Disse menneskene handler i sannhet ikke som gode nordmenn. De er på dette punkt ikke det spor bedre enn sine nazistiske lærere. De bør være oppmerksom på at deres forretningsførelse kan bli revidert den dag vi får våre egne og fri domstol tilbake. Det er ingen som vil ha medlidenhet med dem.

SVEITSKE AVISER SKILDRE TYSKLANDS STILLING I MØRKE FARVER.

Den sveitske presse har i de siste dager rapportert en hurtig og sterk stigende spenning i Tyskland, bygget på auktoritative informasjonen. Journal de Geneve gir i en oppsiktsvekkende leder noen fakta til belysning av den vanskelige indre situasjon i Tyskland.

Tre ganger i løpet av et par uker har Hitler vært nødt til å innkalle rikets ledende menn til konferanser. De første konferanser, som er blitt hemmeligholdt, fant sted i Potsdam i slutten av september og begynnelsen av oktober. Hva den tredje konferanse angår, så sendte DNB ut et kort telegram om denne. Det ble meddelt at riksmarskalk Keitel hadde sammenkalt en konferanse i der Führers hovedkvarter. I virkeligheten fant denne konferanse sted på et hotell i Bad Schachen i nærheten av Lindau ved Bodensjøen. Konferansen pågikk fra den 15. til den 18. oktober, og stedet var hele tiden

strømt bevoktet av den berømte Totenkopfdivisjon, som også var forsynet med stridsvagnar. I denne siste konferanse deltok Hitler, Himmler, von Ribbentrop, Goering, Goebbels, feltmarskalk Keitel, general Zeidler, admiral Dönitz, general Milch, minister Bormann, de viktigste gauléiterne og flere generaler, blant annet flere garnisonskommandanter.

Konferansen oppviste meget store meningsforskjeller mellom de tilstedeværende. Hitler fremstod som den eneste som var overbevist om at Tyskland skulle vinne krigen. Det var imidlertid, etter den Führers oppfatning, nødvendig å bevare den ukuslige vilje til seier. Men minnet omponentene på at det nasjonalsosialistiske parti hadde ridd av mange kriser, og at det derfor ville være mulig å klare også dagens militære krise for Tyskland med utgangspunkt i sin faste overbevisning hadde Hitler gitt ordre til at Dnjeprlinjen skulle holdes, koste hva det koste ville, og under et besøk i von Mansteins hovedkvarter nylig gjentok han denne sin ordre. Innen den tyske generalstab er man imidlertid en motstander av denne strategi, og vil heller snart foreta en drastisk tilbaketrekning av troppene for å angripe defensivkrigen i Vest etter det menneske og de materielle ressursene som nå står til Tysklands disposisjon. De militære ledere har således, ifølge Journal de Genève, gjort Hitler oppmerksom på at et nytt Stalingrad kommer til å uanligngjøre oppsettningen av nye angrep for å møte neste sommers allierte offensiver.

Videre har den tyske krigsproduksjon vist en betenkelig nedgang som ikke bare skyldes bombardementene og de skader som disse har voldt, men som også kommer av det faktum at mange arbeidere er blitt kommandert fra fabrikkene for å tjenestegjøre ved fronten. Med tanke på den innre usikkerhet vil man ikke samtidig like antallet av utenlandske arbeidere i Tyskland; man overveier til og med å sende hjem store kontingenter av disse. I denne forbindelse kan det også nevnes at den tyske uttalelse forrige uke gikk ut på at Tyskland ikke akter å forlange flere franske arbeidere får.

Journal de Genève melder videre at nye strømminger begynner å gjøre seg gjeldende innen det nasjonalsosialistiske parti. De ledere som står i direkte kontakt med folket, bedømmer situasjonen meget realistisk. Ekstremistene, under ledelse av Himmler, mener at de ved gjennomføringen av ekstreme nasjonale reformer skal kunne gjenvinne massene for seg, etter at disse i den siste tid har begynt en færlig frethernisering med de utenlandske arbeidermasser i Tyskland. Som symptomatiske formenninger og uansiktelige fakta sitterer Journal de Genève i sin oppsiktsvekkende artikkel at der nu finnes 5 millioner mennesker som har mistet hjem og eiendoms som følge av flyngrepene.

I de tyske garnisonsbyer er troppene mange steder blitt helt øvillet av SS-folk for å sendes til frontene, hvor det er mangel på menneske. Troen på en endelig seier kan ikke annet enn øvte som følge av den uendelige rekke av nyheter om stedlige tilbaketrekninger, den ene dag i Vest, den annen dag i Syd, og denne sviktende tro får stadig ny næring av de tyske krigskommunikéer og frontkorrespondentene, som vet å fortelle om fiendens tallmessige overlegenhet på alle hold. Det er for meget forlengt et folk under slike forhold skal kunne tro at den av de tyske generaler så dyrtlig gjennomførte retrett en vakker dag skal forvandles til et triumferende seierstog for den tyske krigsmakt.

Det er ennå for tidlig å si hva denne vanskelige situasjon skal gi for resultat, skriver Journal de Genève, men man kan fastslått en viss usikkerhet begynner å gjøre seg gjeldende blant rikets ledere, og at troen på at en seier kan vinnes på det militære område, er minsket betraktelig. Dette er også, heter det til slutt, årsaken til at der ikke lenger er enighet innen de ansvarlige kretser i parti og armé.

Nationalszeitung i Basel behandler også den vanskelige indre situasjon i Tyskland og spør om november kommer til å bli den

vanskeligste krigsmåned Tyskland har opplevd under denne krig. Avisen skriver at man alvorlig må regne med et tysk sammenbrudd i den nærmeste fremtid. Avisen støtter sine påstander på private informasjoner og melderisler "i den tyske presse som klarlegger situasjonens alvor.

ULLERMS BEBOERE måtte som kjent i sin tid innlevere sine radioapparater, ca. 1200 i alt, på Bestun Folkeskole. I forrige uke ble samtligge apparater evhentet av tyskerne, men dag etter at en del NS-pamper hadde sikret seg sin andel. Rektor Waage, populært kalt "Gompen", var blant dem som fikk seg et flott apparat.

TRYGVE JØRGENSEN, den nazistiske direktør i Norges Radarforbund, er av prispolitiet ilagt kr. 500.- i mulkt for svindel med brannvinskort.

NYHETENE FRA LONDON TORSDAG KL. 18,30:

Vestfronten. I natt rettet britiske fly et meget sterkt angrep mot Lindau, som ligger ved Mt. Genis-tunnelen på den franske side. Lindau er angrepet av britiske fly engang tidligere, og tyskerne var ennå ikke ferdig med arbeidene for å få tunnelen åpnet igjen. Det savnes ingen fly fra angrepet.

Amerikanske flygende festninger var over Vesttyskland i dag. Besøkerfly angrep i natt mål i Vesttyskland, og mine ble lagt i fiendtlig farvann. Ingen fly savnes etter nattens operasjoner.

I dagslys i går angrep over 500 allierte fly mål i Belgia og Nordfrankrike. Ett fly gikk tapt.

Østfronten. Den russiske kile vest for Kiev vokser hurtig, og den strekker seg nå langs en 240 km lang frontbue. På det vestligste punkt er russerne nå over 80 km. fra Kiev. De er rykket inn i Shitomirprovinsen, og byen Stavitsje er erobret. Moskva-korrespondenten Harold King opplyser at halvparten av Kievprovinsen nå er besatt av den røde armé. I alt er 60 steder til gjenerobret på Kiev-fronten. Sør for Kiev holder russiske styrker på å slutte seg sammen med andre styrker som er gått over Dnjepr lenger sør.

Det blir meldt at det russiske flyvåpen på Kiev-fronten er det tyske fullstendig overlegent.

På Krim har russerne slått tilbake fiendtlig motstand og har igen utvidet sitt bruhode.

Sørfronten. Det var voldsomme kamper på den vestre fløy i Italia i går. Den 8te armé har her erobret to viktige høyder i nærheten av Rossino. På fronten i øst, ved Adriaterhavet, har framskutte avdelinger av den 8de armérykket fram i retning av Sambroelven.

Kulølgemfabrikken Villar Ferrassa i nærheten av Torino ble angrepet av tunge bombefly i går for annen dag på rad. Flere viktige jernbanemål i Norditalia ble også angrepet i går. På den andre siden av Adriaterhavet ble Durazzo og Sallit bombet.

Det blir meldt at tyskerne senker sine skip og ødelegger havneanleggene i Livorno og Pescara. Lignende foranstaltninger gjorde tyskerne i flere uker før de rømte Napoli.

Utenriksminister Eden holdt en tale i Underhuset i dag, der han blant annet uttalte at Tysklands forsøk på å skape splid mellom Russland og Vestmaktene hadde vært forsvunnet. Talen behandlet konferansen i Moskva. Utfallet av konferansen, sa Eden, overvåk alle de håp jeg hadde stilt til den. Tyskerne må nå forstå at de ikke kan unngå den skjebne som venter dem. Det var ikke noe politisk spørsmål i Europa som ikke ble drøftet, sa Eden, og jeg tror ikke at noen av dem ikke vil finne sin løsning.

Sir John Anderson, den britiske finansminister, talte i Parlamentet i dag om låne- og leieloven. Låne- og leieloven, sa han, var blitt til et gjensidig hjelpesystem mellom de allierte. Tsjekkoslovakia, Jugoslavia, Hellas og Tyrkia får nå hjelp etter loven uten å betale.